

Giới tính, tuổi tác, thâm niên ảnh hưởng đến trí tuệ cảm xúc của điều tra viên ở Cục An ninh điều tra thuộc Bộ Công an

Nguyễn Bích Hằng*

*TS. Học viện An ninh nhân dân

Received: 8/2/2024; Accepted: 16/2/2024; Published: 26/2/2024

Abstract: An investigator's emotional intelligence is influenced by many different factors, such as physical, psychological attributes, working environment, education, nature of activities... Each factor has an impact in different aspects. One of the factors that affect an investigator's emotional intelligence is subjective: gender, age and seniority. Recognizing and evaluating the influence of these factors is important to have a correct assessment of the investigator's emotional intelligence.

Keywords: Gender, age, seniority, emotional intelligence, investigator

1. Mở đầu

Trí tuệ cảm xúc có vai trò quan trọng trong đời sống và hoạt động của mỗi cá nhân. Nó không chỉ là yếu tố đảm bảo hiệu quả của hành động mà còn là yếu tố hướng đạo, dẫn đường cho hành động, đặc biệt trong những tình huống cấp bách hay bất ngờ. Ngoài ra trí tuệ cảm xúc còn là yếu tố thúc đẩy hay kìm hãm một hành động. Người có năng lực trí tuệ cảm xúc sẽ có nhiều cơ hội và khả năng thành công trong cuộc sống và công việc. Trí tuệ cảm xúc hay kỹ năng con người đóng vai trò quan trọng hơn các kỹ năng về mặt kỹ thuật trong việc quyết định một người quản lý tài năng hay chỉ là một người đảm nhiệm vị trí tròn vai. Nghiên cứu, chỉ ra các yếu tố ảnh hưởng đến trí tuệ cảm xúc đến điều tra viên là vấn đề có ý nghĩa hết sức quan trọng, là yêu cầu cần thiết không thể thiếu trong quá trình nghiên cứu trí tuệ cảm xúc của điều tra viên. Nó góp phần đánh giá chính xác, khách quan thực trạng trí tuệ cảm xúc và đề xuất các biện pháp tâm lý xã hội nhằm nâng cao trí tuệ cảm xúc của điều tra viên. Trên cơ sở đó giúp lãnh đạo, chỉ huy và đội ngũ điều tra viên nâng cao nhận thức về trí tuệ cảm xúc, từ đó có những tác động phù hợp nhằm phát triển trí tuệ cảm xúc cho điều tra viên ở Cục An ninh điều tra thuộc Bộ Công an. Trí tuệ cảm xúc là nội dung thuộc trong bài đời sống tình cảm, nằm trong học phần Tâm lý học. Tuy nhiên, với dung lượng có hạn nên vấn đề này chưa được đề cập một cách cụ thể và sâu sắc. Để giải quyết những vấn đề nêu trên, tác giả tiến hành biên soạn tài liệu tham khảo “Các yếu tố ảnh hưởng đến trí tuệ cảm xúc của điều tra viên”.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Giới tính

Kết quả nghiên cứu trí tuệ cảm xúc đã chỉ ra có sự khác biệt trong trí tuệ cảm xúc của điều tra viên nam và điều tra viên nữ ở Cục An ninh điều tra, với $p=0.00$ (phụ lục 5.4). Điều này được thể hiện rõ trong bảng sau:

Bảng 2.1: Trí tuệ cảm xúc của điều tra viên Cục An ninh điều tra thuộc Bộ Công an theo giới tính

	Giới tính	Tổng số	ĐTB	ĐLC	ĐLC
Mean nhận thức	Nam	141	2.26	0.585	0.05
	Nữ	114	2.62	0.50	0.03
Mean thấu hiểu	Nam	141	2.35	0.50	0.04
	Nữ	114	2.66	0.30	0.02
Mean vận dụng	Nam	141	2.48	0.48	0.04
	Nữ	114	2.67	0.30	0.02
Mean điều khiển	Nam	141	2.35	0.50	0.04
	Nữ	114	2.66	0.30	0.02

Theo bảng 2.1, ĐTB của điều tra viên nữ trong từng mặt biểu hiện (đạt từ 2.62 - 2.67) cao hơn so với ĐTB của điều tra viên nam (đạt từ 2.26 - 2.48). Điều này có thể lý giải bởi điều tra viên nữ do đặc trưng của giới nên gắn với đời sống tình cảm hơn, các điều tra viên nam thường thiên về ý chí nhiều hơn. Trong hoạt động điều tra điều tra viên nữ thường thể hiện sự linh hoạt, khéo léo cũng như sự nhanh nhạy hơn trong sự thấu hiểu cũng như vận dụng, điều khiển cảm xúc. Bởi vậy, trong bốn mặt biểu hiện của trí tuệ cảm xúc điều tra viên nữ đều đạt ở mức độ cao. Nhằm làm rõ hơn chúng tôi tiến hành kiểm định sự

khác biệt trung bình bằng phương pháp Independent Sample T-Test, và thu được kết quả sau:

		Kết quả trung bình của phương sai		t-test giá trị trung bình
		F	Sig.	t
Điểm trung bình nhận thức	Các phương sai bằng nhau được giả định	35.13	0.00	-5.59
	Các phương sai bằng nhau không được giả định			-5.47
Điểm trung bình thấu hiểu	Các phương sai bằng nhau được giả định	73.34	0.00	-6.39
	Các phương sai bằng nhau không được giả định			-5.96
Điểm trung bình vận dụng	Các phương sai bằng nhau được giả định	21.55	0.00	-4.02
	Các phương sai bằng nhau không được giả định			-3.76
Điểm trung bình điều khiển		71.34	0.00	-6.19
				-5.56

Thông qua bảng số liệu trên cho chúng ta thấy $\text{sig}=0.00 < 0.05$ nên khẳng định được phương sai giữa 2 giới tính là khác nhau. Tuy nhiên, sự chênh lệch này không lớn, nên không có ý nghĩa nhiều về giá trị thống kê.

2.2. Tuổi tác và thâm niên công tác

Để có cái nhìn toàn diện hơn cần phân tích để làm sáng rõ mối quan hệ của trí tuệ cảm xúc với yếu tố thâm niên công tác hay yếu tố tuổi tác.

Bảng 2.3: Tương quan trí tuệ cảm xúc với tuổi tác, thâm niên công tác

Tương quan Person	Giá trị tương quan	Xác suất ý nghĩa	Kết luận
Mức độ TTCX - thâm niên công tác	0.69	0.02	Tương quan thuận, có ý nghĩa
Mức độ TTCX - tuổi tác	0.66	0.01	Tương quan thuận, có ý nghĩa

Kết quả bảng số liệu trên cho thấy, mức độ trí tuệ cảm xúc với thâm niên công tác của điều tra viên có mối tương quan thuận với mức $R = 0.69$ ($\alpha = 0.02$). Thực tế cho thấy, điều tra viên càng có kinh nghiệm

lâu năm hoạt động trong nghề, bản thân họ cũng có nhìn nhận sâu sắc, chính xác và khéo léo, tinh tế hơn trong mối quan hệ người - người. Điều này cũng là biểu hiện khẳng định, trí tuệ cảm xúc có xu hướng nâng cao so với thời gian họ làm việc mà cụ thể là thâm niên công tác. Đi sâu phân tích để làm rõ mức độ ảnh hưởng của thâm niên công tác với trí tuệ cảm xúc của điều tra viên, kết quả được thể hiện ở bảng sau:

Bảng 2.4: Mức độ ảnh hưởng của thâm niên công tác đến trí tuệ cảm xúc của điều tra viên

TT	Thâm niên công tác	Mức độ trí tuệ cảm xúc					
		Thấp		Trung bình		Cao	
		SL	%	SL	%	SL	%
1	Trên 15 năm	5	1.96	15	5.9	50	19.6
2	10-15 năm	15	5.9	35	13.7	50	19.6
3	5-10 năm	30	11.8	25	9.8	10	3.9
4	Dưới 5 năm	15	5.9	5	1.96	5	1.96

Tỷ lệ điều tra viên đạt mức độ từ trung bình đến cao tập trung chủ yếu ở các điều tra viên có thâm niên công tác lâu năm. Cụ thể:

- Ở mức trí tuệ cảm xúc cao, điều tra viên có thâm niên công tác từ 10 năm - 15 năm hay trên 15 năm đều chiếm 19.6%. Trong khi đó, ở mức này điều tra viên ở thâm niên công tác 5 - 10 năm chỉ đạt 3.9%, điều tra viên ở dưới 5 năm đạt 1.96%.

- Kết quả này hoàn toàn ngược lại ở mức độ trí tuệ cảm xúc thấp, khi mà điều tra viên có thâm niên công tác 5 - 10 năm chiếm 11.8% và điều tra viên có thâm niên công tác dưới 5 năm đạt 5.9% thì điều tra viên có thâm niên công tác trên 15 năm lại chỉ đạt 1.96%.

Những điều này cho thấy, thâm niên công tác có ảnh hưởng đến trí tuệ cảm xúc của điều tra viên. Những điều tra viên có thâm niên công tác lâu năm có mức độ trí tuệ cảm xúc của họ càng cao. Điều này hoàn toàn phù hợp, bởi những điều tra viên có thâm niên công tác nhiều hơn đồng nghĩa với việc họ có quá trình hoạt động điều tra lâu năm hơn. Tính tích cực của bản thân cùng với kinh nghiệm nghề nghiệp giúp họ đúc kết được chính xác những cảm xúc của đối tượng cũng như thể hiện khả năng vận dụng, điều khiển cảm xúc tốt hơn.

Không chỉ vậy, mức độ trí tuệ cảm xúc của điều tra viên còn có sự tương quan thuận với mức $R = 0.66$ ($\alpha = 0.01$). Hay nói cách khác tuổi tác cũng có

sự ảnh hưởng tới trí tuệ cảm xúc của điều tra viên.

Bảng 2.4: Mức độ ảnh hưởng của tuổi tác đến trí tuệ cảm xúc của điều tra viên ở Cục An ninh điều tra thuộc Bộ Công an

TT	Tuổi	Mức độ trí tuệ cảm xúc					
		Thấp		Trung bình		Cao	
		SL	%	SL	%	SL	%
1	Dưới 30 tuổi	20	7.8	20	7.8	15	5.9
2	30 - 40 tuổi	25	9.8	30	11.8	55	21.6
3	Trên 40 tuổi	0	0	25	9.8	65	25.5

Kết quả bảng trên cho thấy, tuổi của điều tra viên càng lớn thì mức độ trí tuệ cảm xúc càng cao. Cụ thể:

- Ở mức độ cao, điều tra viên từ 30 tuổi trở lên mức độ trí tuệ cảm xúc cao với tỷ lệ đều đạt 21.6% - 25.5%; trong khi đó tỉ lệ này chỉ đạt 5.9 % với độ tuổi dưới 30.

- Ở mức độ trí tuệ cảm xúc thấp thì ở độ tuổi trên 40 tuổi không có ai, trong khi đó dưới 30 tuổi lại chiếm 7.8%.

Như vậy, có thể thấy đối với những điều tra viên có tuổi cao hơn thì mức độ trí tuệ cảm xúc cũng đạt ở mức cao hơn. Điều này hoàn toàn phù hợp bởi đó là những điều tra viên có kinh nghiệm sống cũng như kinh nghiệm nghề nghiệp phong phú nên quá trình nhận thức cũng như cách thức ứng xử của họ sẽ có chiều sâu và hiệu quả.

Để làm rõ hơn sự ảnh hưởng của thâm niên công tác với trí tuệ cảm xúc, chúng tôi tiến hành so sánh sự tương quan giữa trí tuệ cảm xúc với kết quả hoàn thành nhiệm vụ của điều tra viên:

Bảng 2.6: Mối tương quan giữa trí tuệ cảm xúc với kết quả hoạt động của điều tra viên

	ĐTB	ĐLC	Tổng số
Kết quả phân loại ĐTV	2.63	0.61	255
Tổng hợp TTCX của ĐTV	2.46	0.56	255

Kết quả cho thấy, trí tuệ cảm xúc và kết quả hoàn thành nhiệm vụ của điều tra viên có sự tương quan thuận, chặt với nhau, mức độ tương quan từ $r = 0.56$ đến $r = 0.61$.

2.3. Vốn kinh nghiệm của cá nhân

(ĐTB = 2.75) cũng là một yếu tố ảnh hưởng đến trí tuệ cảm xúc của điều tra viên ở Cục An ninh điều tra. Những điều tra viên nào có cơ hội trải nghiệm nhiều hơn trong cuộc sống và các mối quan hệ xã hội, ưa học hỏi, trau dồi hiểu biết về ngành nghề của mình, về công tác điều tra thì sẽ có vốn sống tốt hơn.

Từ đó góp phần nâng cao mức độ trí tuệ cảm xúc. Theo kết quả khảo sát của luận án, vốn kinh nghiệm của điều tra viên ở Cục An ninh điều tra được tích lũy chủ yếu thông qua “Tiếp xúc với cuộc sống bên ngoài, với các lực lượng phối hợp chức năng trong quá trình sống cũng như trong hoạt động điều tra vụ án” (ĐTB = 2.53) và “Những trải nghiệm trực tiếp trong hoạt động điều tra và rèn luyện nghề nghiệp” (ĐTB = 2.81). Trong đó, nhận thức về tầm quan trọng của vốn kinh nghiệm có điểm thấp nhất (ĐTB = 2.47). Vì vậy, muốn nâng cao trí tuệ cảm xúc cho điều tra viên, cần thiết làm cho các điều tra viên hiểu về tầm quan trọng của vốn kinh nghiệm đối với trí tuệ cảm xúc của điều tra viên. Mặt khác, cũng cần làm rõ để điều tra viên hiểu rõ tầm quan trọng những trải nghiệm trong hoạt động nghề nghiệp, rèn luyện trong thực tiễn hoạt động điều tra.

3. Kết luận

Thông qua kết quả nghiên cứu thực trạng, đã chỉ ra rằng yếu tố tuổi tác, thâm niên cũng như vốn kinh nghiệm của cá nhân có ảnh hưởng đến trí tuệ cảm xúc của điều tra viên. Trong đó, giới tính khác nhau sẽ cho thấy trí tuệ cảm xúc được thể hiện với mức độ và sắc thái khác nhau. Những điều tra viên có tuổi ngành (thâm niên công tác) nhiều hơn thì cũng thể hiện có trí tuệ cảm xúc tốt hơn. Điều này được lý giải thông qua thâm niên công tác của điều tra viên, họ tích lũy được vốn kinh nghiệm nghề nghiệp nhiều hơn so với những điều tra viên mới vào nghề, chưa có thời gian tiếp xúc với hoạt động nghiệp vụ.

Tài liệu tham khảo

1. Trần Văn Anh (2020), *Điều tra viên trong tổ tụng hình sự Việt Nam từ thực tiễn thành phố Đà Nẵng*, Luận văn thạc sĩ, Viện Khoa học xã hội, Hà Nội.
2. Nguyễn Bích Hằng (2022), *Trí tuệ cảm xúc của điều tra viên ở Cục An ninh điều tra thuộc Bộ Công an*, Luận án tiến sĩ, Học viện chính trị - Bộ quốc phòng, Hà Nội.
3. Nguyễn Thị Thanh Vân (2018), *Sự kiểm soát cảm xúc của sinh viên các trường Đại học công an nhân dân phía Nam*, Luận án tiến sĩ Tâm lý học, Học viện Khoa học xã hội, Viện Khoa học Việt Nam, Hà Nội.
4. Phan Trọng Nam (2012), *Trí tuệ cảm xúc của sinh viên Đại học sư phạm*, Luận án tiến sĩ tâm lý học, Viện Khoa học Giáo dục, Hà Nội.
5. Dương Thị Hoàng Yến (2010), *Trí tuệ cảm xúc của giáo viên tiểu học*, Luận án tiến sĩ tâm lý học, Viện Tâm lý học, Hà Nội.